

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา
ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Leadership of School Administrators Affecting The Internal Supervision
of Schools under The Office of The Non-Formal and Informal Education
in The Northeast

จรินทร์ อุตสาหะ¹, พรสวรรค์ ศิริสาตนันท์², สุธี วรประดิษฐ์³

Jarin Autsa¹, Pornsawad Sirasatanan², Sutee Worapadit³

Received: 28 สิงหาคม 2563 Revised: 19 ตุลาคม 2563 Accepted: 20 ตุลาคม 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาการนิเทศภายในสถานศึกษา 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการนิเทศภายในสถานศึกษา 4) สร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ผู้บริหารและครูผู้สอน ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2562 จำนวน 341 คน ได้จากการสุ่มอย่างง่าย

¹นักศึกษาลัทธิศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี: Students of Master of Education, Education Administration Branch Rambhaiarni Rajabhat University, Thailand; e-mail : krurin.nfe@gmail.com

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี: Assistant Prof. Dr. Rambhaiarni Rajabhat University, Thailand.

³ดร. ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตราด: Dr.Supervisor Expert Office of The Promotion of Non-Formal and Informal Education, Trat Province, Thailand.

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.73–0.96 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของแบบเพียร์สัน การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัย พบว่า 1). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2). การนิเทศภายในสถานศึกษาสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการนิเทศภายในสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4). สมการพยากรณ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ คือ $\hat{Y} = -.155x_1 - 2.271x_2 + .181x_3 + 1.215x_4 + .265x_5 + 2.217x_6 - .525x_7 + 1.759$ สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน คือ $Z = -.155X_1 - 2.653X_2 + .208X_3 + 1.402X_4 + .316X_5 + 2.378X_6 - .583X_7$ สามารถร่วมกันพยากรณ์การนิเทศภายในของสถานศึกษา ได้ร้อยละ 97.1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การศึกษานอกระบบ, ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา, การนิเทศภายในสถานศึกษา

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to study the leadership of school administrators, 2) to study in school supervision, 3) to study the relationship between leadership factors. and internal supervision in educational institutions. and 4) to create forecasting equations Leadership styles that affect internal supervision in schools Under the Office of Non-Formal and Informal Education In the northeast. The sample consisted of 341 administrators and teachers in the academic year 2562, of school under the Office of Non-Formal and Informal Education, the Northeast, draw by simple random sampling. The instrument used in this research was a questionnaire with 5 rating scales with the power rating between 0.73–0.96. and the reliability of the whole version was 0.99. The statistics used in the data analysis were mean, standard deviation. Pearson's product moment correlation coefficient and Stepwise multiple regression analysis were The research employed results were as follows: 1). Leadership of school

administrators, overall, it was at the high level 2). The Internal supervision of educational institution administrators was at the high level. 3) The school administrators' leadership had a positive relationship with internal supervision with statistical significance at the level of .01 4). Forecasting leadership equation of school administrators affecting internal supervision under the Office of Non-Formal and Informal Education in the northeast with statistical significance at the level of .01 which can create the forecasting equation in the raw score form, $\hat{Y} = -.155X_1 - 2.271X_2 + .181X_3 + 1.215X_4 + .265X_5 + 2.217X_6 - .525X_7 + 1.759$ Forecasting equations in the standard score format are $Z = -.155X_1 - 2.653X_2 + .208X_3 + 1.402X_4 + .316X_5 + 2.378X_6 - .583X_7$ Able to jointly forecast the internal supervision of the school in 97.1%, which is statistically significant at the .01 level.

KEYWORDS: Non-formal Education, Leadership, Internal Supervision of School

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษานอกระบบ เป็นกระบวนการจัดการศึกษาให้ผู้พลาดโอกาสเรียนจากระบบ การศึกษาปกติหรือผู้ต้องการพัฒนาตนเองได้รับการเรียนรู้ โดยเน้นการเพิ่มศักยภาพของผู้เรียน ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ที่จะส่งเสริมและสนับสนุน ให้ประชาชนทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามสิทธิมนุษยชนที่ทุกคนพึงได้รับดังกล่าว ส่งผลให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตได้อย่างแท้จริง เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ที่กว้างขวางและเป็นไปในอัตราที่รวดเร็ว อันจะส่งผลให้ประเทศมีศักยภาพ และขีดความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาโดยรวมเพิ่มสูงขึ้น อีกทั้งเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน เพราะเป็นการพัฒนาที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยมุ่งเน้นให้คนมีคุณธรรมนำความรู้ อันจะเป็นสะพานทอดนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาต่อไป (สำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. 2551 : หน้า 23-24) การดำเนินการจัดการ การศึกษานอกระบบให้ประสบผลสำเร็จด้วยดีนั้น ต้องมีกรณีศึกษาใน เพื่อติดตาม ตรวจสอบ ผลการดำเนินงาน ซึ่งเป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ. (2551: 2) ข้อ 1 (8) ศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ เรียกโดยย่อว่า กศน.อำเภอ มีอำนาจและ หน้าที่ กำกับ ดูแล ตรวจสอบ นิเทศภายใน ติดตามประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงาน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย. 2563 :หน้า 12) นโยบายและจุดเน้นการดำเนินงานของสำนักงาน กศน.

ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2563

Vol.8 No.2 July – December 2020

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ด้านบุคลากร ระบบการบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ข้อ 6.4 การกำกับนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผล สร้างกลไกการกำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมิน และรายงานผลการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ให้เชื่อมโยงหน่วยงาน สถานศึกษา และภาคีเครือข่ายทั้งระบบ ให้มีการเชื่อมโยงระบบการนิเทศ ในทุกระดับ ทั้งหน่วยงานภายในและภายนอกองค์กร ตั้งแต่ส่วนกลาง ภูมิภาค กลุ่มจังหวัด จังหวัด อำเภอ/เขต และตำบล/แขวง เพื่อความเป็นเอกภาพในการใช้ข้อมูลและการพัฒนางาน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ดังนั้นภารกิจสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน กศน. คือการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งการนิเทศภายในสถานศึกษานี้จะตอบสนองนโยบายของสำนักงาน กศน. อีกทั้งยังเป็นการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลการทำงาน ของสถานศึกษาเองด้วย สอดคล้องกับธีระศักดิ์ เลื่อยไธสง (2550 : หน้า 34) ที่เห็นว่าการนิเทศ การศึกษาภายในสถานศึกษาได้เข้ามามีบทบาทสำคัญที่จะส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาให้มีประสิทธิภาพวิธีหนึ่งทั้งนี้เพราะการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นความพยายามที่จะ ปรับปรุงและส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนในสถานศึกษาให้ดีขึ้น และบรรลุตามเกณฑ์ของ มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาได้

ในการที่สถานศึกษาจะดำเนินกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จ และเป็นไปตาม นโยบายและข้อสั่งการ จากสำนักงาน กศน. ด้วยดีนั้น ผู้บริหารนอกจากจะมีความรู้ความสามารถ ด้านการบริหาร และมีการนิเทศภายในสถานศึกษาแล้ว ยังเป็นเพราะการที่ผู้บริหารสถานศึกษามี ภาวะผู้นำของผู้บริหาร สอดคล้องกับ จอมพงศ์ มงคลวนิช (2554 : หน้า 199) ได้กล่าวว่า ผู้นำ ต้องมีความรู้ความสามารถการใช้สติปัญญาเพื่อสร้างสรรค์ผลงานและการแก้ปัญหาที่อาจจะ เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานลุล่วงไปด้วยดี มีความมั่นคง เชื่อมมั่นในตนเอง มีมารยาทในสังคม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ตระหนักในคุณค่าของผู้ใต้บังคับบัญชา มีความจริงใจ มองโลกในแง่ดี มีความรู้ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าหาญเด็ดขาด มีความยุติธรรมและซื่อสัตย์ อดทน มีความพร้อม และตื่นตัวอยู่เสมอ และเป็นผู้ที่มุ่งมั่น มีความปรารถนาที่จะปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จตาม เป้าหมาย

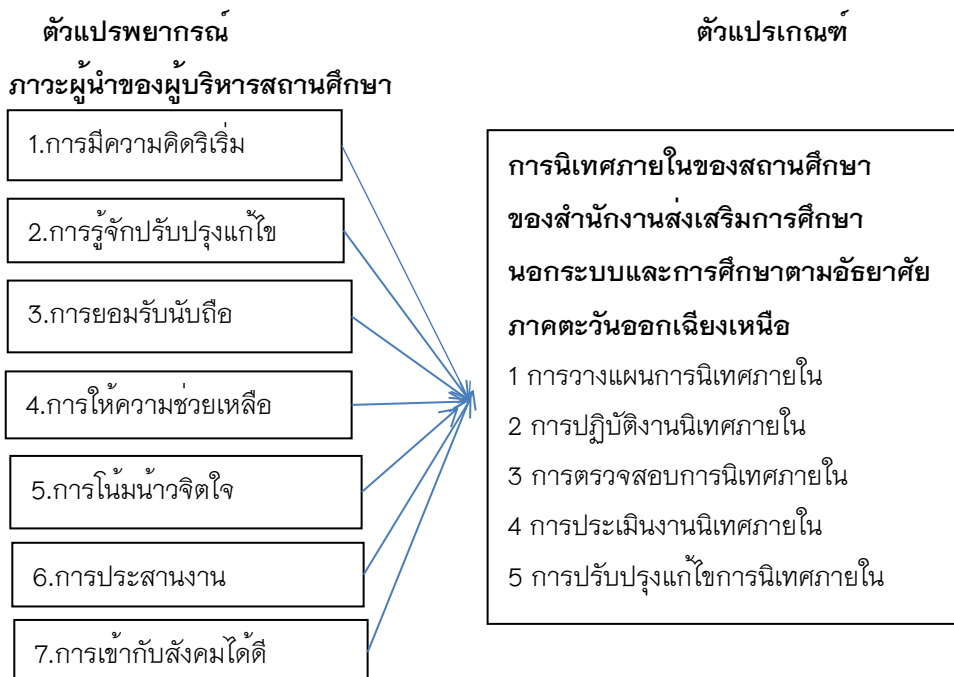
เนื่องจากสภาพปัญหาที่ผ่านมาของการนิเทศของ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยอำเภอ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศึกษาวิเคราะห์ของ ทั้งส่วนกลาง และสำนักงาน กศน.จังหวัด ไม่เพียงพอ ทำให้ผู้บริหาร ต้องรับบทบาทเป็นผู้นิเทศอีกบทบาทหนึ่งผู้วิจัยในฐานะ ที่เป็นบุคลากร สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จึงมี ความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการนิเทศภายใน สถานศึกษาของ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการนิเทศภายในสถานศึกษา และการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน กศน. ให้มีคุณภาพเป็นไปตาม มาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา
2. เพื่อศึกษาการนิเทศภายในสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการนิเทศภายใน
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย ครั้งนี้เป็น การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิจัยเชิงพรรณนา ด้วยวิธีการสำรวจ (Survey Research Method) และเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2562 ผู้บริหาร 322 คน ครูผู้สอน 2,678 คน รวมทั้งสิ้น 3,000 คนคัดเลือกมาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้ตารางประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 341 คน แยกเป็นผู้บริหาร 37 คน ครู 304 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .99 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา มีข้อคำถามจำนวน 28 ข้อ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงจุดประสงค์ (IOC) ตั้งแต่ .60 ถึง 1.00 มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .73 ถึง .96 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .99

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการนิเทศภายใน มีข้อคำถามจำนวน 25 ข้อ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงจุดประสงค์ (IOC) ตั้งแต่ .80 ถึง 1.00 มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .88 ถึง .96 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .99

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างและเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏราไพพรรณีถึงหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จาก สถานศึกษา
2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์ และนัดหมายเวลาเพื่อรับแบบสอบถามกลับคืน
3. ได้รับแบบสอบถามคืนและมีความสมบูรณ์ 341 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
2. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปดังนี้

2.1 วิเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยวิธีหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายด้านและรายข้อ

2.2 วิเคราะห์การนิเทศภายในสถานศึกษา โดยวิธีหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) เป็นรายด้านและรายข้อ

2.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการนิเทศ ภายในสถานศึกษา โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

2.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา ด้วยวิธีการวิเคราะห์ ถดถอยพหุคูณ

สรุปผลการวิจัย

ในการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ทำการสรุปเป็นประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก
2. การนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก
3. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการนิเทศภายใน สถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. สมการพยากรณ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการนิเทศภายใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ทั้ง 7 ด้าน คือ ด้านการให้ความช่วยเหลือ(X_4) ด้านการโน้มน้าวจิตใจ (X_5) ด้านการประสานงาน(X_6) ด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไข (X_2) ด้านการเข้ากับสังคมได้ดี (X_7) ด้าน การมีความคิดริเริ่ม(X_1) และด้านการยอมรับนับถือ (X_3) รวมกันส่งผลต่อการนิเทศภายในของ สถานศึกษาได้เป็นอย่างดี สามารถร่วมกันพยากรณ์การนิเทศภายในของสถานศึกษา ได้ร้อยละ 97.1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดย สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ คือ $\hat{Y} = -.155_{X_1} - 2.271_{X_2} + .181_{X_3} + 1.215_{X_4} + .265_{X_5} + 2.217_{X_6} - .525_{X_7} + 1.759$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน คือ

$$Z = -.155_{X_1} - 2.653_{X_2} + .208_{X_3} + 1.402_{X_4} + .316_{X_5} + 2.378_{X_6} - .583_{X_7}$$

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกับการนิเทศภายใน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยแยกเป็นรายข้อเมื่อเพิ่มปัจจัยทีละตัว

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา	R	R ²	Adj ²	SE	sig
การให้ความช่วยเหลือ(X ₄)	.902 ^a	.814	.813	.202	.000 ^{b**}
การให้ความช่วยเหลือ(X ₄),การโน้มน้าวจิตใจ(X ₅)	.910 ^b	.828	.827	.194	.000 ^{c**}
การให้ความช่วยเหลือ(X ₄),การโน้มน้าวจิตใจ(X ₅), การประสานงาน(X ₆)	.924 ^c	.854	.852	.180	.000 ^{d**}
การให้ความช่วยเหลือ(X ₄),การโน้มน้าวจิตใจ(X ₅), การประสานงาน(X ₆),การปรับปรุงแก้ไข(X ₂)	.963 ^d	.928	.927	.126	.000 ^{e**}
การให้ความช่วยเหลือ(X ₄),การโน้มน้าวจิตใจ(X ₅), การประสานงาน(X ₆),การปรับปรุงแก้ไข(X ₂), การเข้ากับสังคมได้ดี(X ₇)	.969 ^e	.940	.939	.115	.000 ^{ef**}
การให้ความช่วยเหลือ(X ₄),การโน้มน้าวจิตใจ(X ₅), การประสานงาน(X ₆),การปรับปรุงแก้ไข(X ₂), การเข้ากับสังคมได้ดี(X ₇),การมีความคิดริเริ่ม(X ₁)	.970 ^f	.942	.940	.114	.000 ^{g**}
การให้ความช่วยเหลือ(X ₄),การโน้มน้าวจิตใจ(X ₅), การประสานงาน(X ₆),การปรับปรุงแก้ไข(X ₂), การเข้ากับสังคมได้ดี(X ₇),การมีความคิดริเริ่ม(X ₁)	.971 ^g	.943	.942	.113	.000 ^{gh*}
การยอมรับนับถือ(X ₃)					*

**p < .01

จากตารางที่ 1 แสดงว่าการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน เพื่อหาตัวพยากรณ์ที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จาก 7 ปัจจัย มีปัจจัยที่ทดสอบแล้วพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งหมด 7 ปัจจัย คือ ด้านการให้ความช่วยเหลือ (X₄) ด้านการประสานงาน(X₆) ด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไข X₂) ด้านการเข้ากับสังคมได้ดี (X₇) ด้าน

การมีความคิดริเริ่ม(X_1) ด้านการยอมรับนับถือ (X_3) และด้านการโน้มน้าวจิตใจ (X_5) ซึ่งสามารถนำมาอธิบายความ ดังนี้

ด้านการให้ความช่วยเหลือ(X_4) สามารถพยากรณ์ได้ว่า เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา(Y) ส่งผลสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยหรืออำนาจพยากรณ์เท่ากับ .814 ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา ได้ร้อยละ 81.4

เมื่อเพิ่มปัจจัยที่ละตัว เพื่อหาค่าพยากรณ์ที่ดีที่สุด เป็นดังนี้

เมื่อเพิ่มปัจจัย ด้านการโน้มน้าวจิตใจ (X_5) ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย หรืออำนาจพยากรณ์เท่ากับ .828 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา ได้ร้อยละ 82.8 เมื่อเพิ่มปัจจัยด้านการประสานงาน(X_6) อำนาจพยากรณ์เท่ากับ .854 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา ได้ร้อยละ 85.4 เมื่อเพิ่มปัจจัย ด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไข (X_2) อำนาจพยากรณ์เท่ากับ .928 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา ได้ร้อยละ 92.8 เมื่อเพิ่มปัจจัยด้านการเข้ากับสังคมได้ดี (X_7) อำนาจพยากรณ์เท่ากับ .940 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา ได้ร้อยละ 94 เมื่อเพิ่มปัจจัยด้านการมีความคิดริเริ่ม(X_1) อำนาจพยากรณ์เท่ากับ .942 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา ได้ร้อยละ 94.2 เมื่อเพิ่มปัจจัยด้านการยอมรับนับถือ (X_3) อำนาจพยากรณ์เท่ากับ .943 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา ได้ร้อยละ 94.3

ผู้วิจัยเลือกโมเดลที่ 7 โดยมีปัจจัย 7 ตัว คือ ด้านการให้ความช่วยเหลือ(X_4) ด้านการโน้มน้าวจิตใจ (X_5) ด้านการประสานงาน(X_6) ด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไข (X_2) ด้านการเข้ากับสังคมได้ดี (X_7) ด้านการมีความคิดริเริ่ม(X_1) และด้านการยอมรับนับถือ (X_3)

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยแยกเป็นรายข้อ

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการนิเทศภายใน	b	SEb	β	t	Sig
การมีความคิดริเริ่ม(X_1)	-.155	.043	-.155	-3.582	.000**
การรู้จักปรับปรุงแก้ไข (X_2)	-2.271	.101	-2.653	-22.419	.000**
การยอมรับนับถือ (X_3)	.181	.065	.208	2.805	.005**
การให้ความช่วยเหลือ(X_4)	1.215	.079	1.402	15.321	.000**
การโน้มน้าวจิตใจ (X_5)	.265	.113	.316	2.342	.020
การประสานงาน(X_6)	2.217	.092	2.378	24.214	.000**
การเข้ากับสังคมได้ดี (X_7)	-.525	.096	-.583	-5.480	.000**

$R = .971^a$ $R^2 = .943$ $SE_{est} = .113$ $\alpha = .301$ $Adj_R^2 = .942$ $F = 785.415$ $Sig = .000^b$

* = $P < 0.01$

จากตารางที่ 2 แสดงว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการให้ความช่วยเหลือ(X_4) ด้านการโน้มน้าวจิตใจ (X_5) ด้านการประสานงาน(X_6) ด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไข (X_2) ด้านการเข้ากับสังคมได้ดี (X_7) ด้านการมีความคิดริเริ่ม(X_1) และด้านการยอมรับนับถือ (X_3) ทั้ง 7 ด้านสามารถร่วมกันพยากรณ์การนิเทศภายในของสถานศึกษา ได้ร้อยละ 97.1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณของตัวการนิเทศภายใน (Y) และตัวพยากรณ์ ($X_1, X_2, X_3, X_4, X_5, X_6, X_7$) มีค่าเท่ากับ .971 มีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 94.3 และค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการพยากรณ์เท่ากับ .113

การอภิปรายผล

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีประเด็นที่น่าสนใจ นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการมีความคิดริเริ่ม (X_1) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการเข้ากับสังคมได้ดี (X_7) ด้านการประสานงาน (X_6) ด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไข (X_2) ด้านการยอมรับนับถือ (X_3) ด้านการโน้มน้าวจิตใจ (X_5) และด้านการให้ความช่วยเหลือ (X_4) ตามลำดับ ผลการศึกษาดังกล่าวน่าจะมาจากการมีความคิดริเริ่ม เป็นคุณสมบัติที่มีความสำคัญอย่างมากของผู้บริหาร เนื่องจากความคิดริเริ่มเป็นหนทางนำไปสู่การวางแผน การปฏิบัติงาน การติดตาม ตรวจสอบ การรายงานผล การสรุปผล สอดคล้องกับทฤษฎีแนวคิดของ แมคคินนอน (Mackinnon, 1978) อ้างถึงใน ทวีศักดิ์สว่างเมฆ ,2563 (ออนไลน์) ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ พบว่าความคิดสร้างสรรค์จะเป็นผู้ที่ตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา มีความสามารถในการใช้สมาธิ มีความสามารถในการพิจารณาวิเคราะห์ ความคิดถี่ถ้วน เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาและมีความสามารถในการสอบสวน ค้นหารายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างละเอียดกว้างขวาง คุณลักษณะอีกประการหนึ่งคือเป็นผู้เปิดรับประสบการณ์ต่าง ๆ อย่างไม่หลีกเลี่ยง

2. การนิเทศภายในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลการศึกษาดังกล่าวอาจเนื่องมาจาก การที่ผู้บริหารและครู ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มุ่งหวังให้มีการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นประจำ เพราะจะทำให้สามารถประเมินผลและปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษาได้อย่างเป็นระบบ ทำให้สถานศึกษา ดำเนินงานได้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายทั้งจากนโยบายของรัฐบาล นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สอดคล้องกับธีระศักดิ์ เลื่อยไธสง (2550 :หน้า 34) ที่เห็นว่าการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษาได้เข้ามามีบทบาทสำคัญที่จะส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพวิธีหนึ่งทั้งนี้เพราะการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นความพยายามที่จะปรับปรุงและส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนในสถานศึกษาให้ดีขึ้น และบรรลุตามเกณฑ์ของมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาได้

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา กับการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ทุกด้านมีค่าความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการวิจัยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากที่สุด คือ ภาวะผู้นำด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไข (X_6) กับการนิเทศ มีค่า เท่ากับ .985 ส่วนด้านการให้ความช่วยเหลือกับการนิเทศภายใน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ มากเช่นเดียวกัน คือ .902 อาจเป็นเพราะว่าการประสานงานมีความสำคัญต่อการบริหารองค์การ เพราะทำให้ผู้บริหารและบุคลากร มีความเข้าใจที่ตรงกัน นำไปสู่การร่วมมือในการทำงาน ส่งผลให้มีการทำงานที่มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายขององค์กร สอดคล้องกับแนวคิดของ จักรวาล สุขโมตรี. (2561 : หน้า 263) การประสานงาน เป็นการร่วมมือกันในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในองค์การ โดยมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันในการทำงานร่วมกัน ซึ่งองค์ประกอบของการประสานงานนั้นประกอบด้วย คน การสื่อสาร เวลา สถานที่ บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ สัมพันธภาพที่ดีต่อกัน เพื่อให้เป้าหมายขององค์การบรรลุตามที่กำหนดไว้ประหยัดเงิน เวลา ลดความขัดแย้ง

4. ผลการวิเคราะห์ พบว่า ภาวะผู้นำ ทั้ง 7 ด้าน คือ ด้านการให้ความช่วยเหลือ(X_4) ด้านการโน้มน้าวจิตใจ (X_5) ด้านการประสานงาน(X_6) ด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไข (X_2) ด้านการเข้ากับสังคมได้ดี (X_7) ด้านการมีความคิดริเริ่ม(X_1) และด้านการยอมรับนับถือ (X_3) ร่วมกันส่งผลต่อการนิเทศภายในของสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี โดยสามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปแบบของคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ คือ $\hat{Y} = -.155X_1 - 2.271X_2 + .181X_3 + 1.215X_4 + .265X_5 + 2.217X_6 - .525X_7 + 1.759$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน คือ $Z = -.155X_1 - 2.653X_2 + .208X_3 + 1.402X_4 + .316X_5 + 2.378X_6 - .583X_7$

ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 7 ด้านนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้การดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา เป็นไปด้วยความมีประสิทธิภาพ สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับแนวคิดของ สัมมา รณิธย์ (2553 : หน้า 27) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาวะผู้นำไว้ว่า ภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อคนหรือผู้ร่วมงาน โดยผู้นำจะพยายามทำให้ผู้ร่วมงานเกิดการยอมรับอิทธิพลและโน้มน้าวทางใจ เพื่อจะให้คนปฏิบัติตาม ทั้งนี้ศักยภาพของผู้นำนั้น มีผลต่อผู้ร่วมงานในด้านความเชื่อ ความนับถือ กำลังใจ และความอบอุ่นในการร่วมงาน สอดคล้องกับ ภารดี อนันต์นาวิ (2555 : หน้า 77) ได้ให้ความหมาย

ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึงกระบวนการและสถานการณ์ที่บุคคลหนึ่งได้เป็นที่ยอมรับให้เป็นผู้นำในกลุ่มและมีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมของสมาชิกภายในกลุ่มบุคคลนั้น สมาชิกในกลุ่มเชื่อว่ามีความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่กลุ่มเผชิญอยู่ได้โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ หรือการกระทำของผู้นำในการชักจูงหรือชี้นำบุคคลอื่นให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ สอดคล้องกับ เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2556 : หน้า 19) กล่าวว่าภาวะผู้นำมีความสำคัญยิ่งต่อผู้บริหารทุกคน เพราะเป็นแนวทางไปสู่การดำเนินงานในหน้าที่รับผิดชอบให้สำเร็จผลตามเป้าหมาย ต้องเป็นผู้นำองค์การให้ก้าวหน้า ต้องใช้ศิลปะในการโน้มน้าวใจให้บุคคลในองค์กรได้คล้อยตาม เพื่อให้ความร่วมมือและช่วยปฏิบัติงาน ผู้นำเพียงคนเดียวไม่สามารถทำให้งานสำเร็จได้ แต่ความสามารถของผู้นำในการชักจูงใจบุคคลในองค์กรให้คล้อยตามและยินยอมปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้งานสำเร็จ สอดคล้องกับ วิโรจน์ สารรัตนะ (2557 : หน้า 38) กล่าวถึงความสำคัญของภาวะผู้นำว่า ภาวะผู้นำของผู้นำเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารงานองค์การใดจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในการดำเนินงาน ปัจจัยสำคัญที่สุดคือผู้นำ ถ้าองค์การใดได้ผู้นำที่มีประสิทธิภาพ สามารถสั่งการและใช้อิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงาน ตลอดจนทำกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์การให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี แต่ในทางตรงข้ามถ้าองค์การใดได้ผู้นำไม่มีประสิทธิภาพจะไม่สามารถสั่งการและใช้อิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาให้เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งได้ ชำร่วยยังเป็นการทำลายขวัญของผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีต่อผู้นำเป็นผลให้การปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ในองค์การประสบความสำเร็จน้อยลง สอดคล้องกับนิติพล ภูตะโชติ (2559 : หน้า 232) กล่าวถึงความสำคัญของภาวะผู้นำไว้ว่า ภาวะผู้นำได้มีบทบาทที่สำคัญต่อพฤติกรรมของบุคคลในองค์การเป็นอย่างมาก เพราะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างพฤติกรรมให้เกิดขึ้นกับบุคคลในองค์การ นอกจากนั้นยังเกี่ยวข้องกับการควบคุมด้านพฤติกรรมของบุคคลอีกด้วย ดังนั้น ภาวะผู้นำจึงมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคคลในองค์การ ความสำเร็จของงานทั้งหลายเกิดจากการขับเคลื่อนและผลักดันของผู้นำ จนสามารถทำให้การทำงานต่าง ๆ บรรลุเป้าหมายตามที่องค์การต้องการ

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 7 ด้าน คือ ด้านการให้ความช่วยเหลือ(X_4) ด้านการโน้มน้าวจิตใจ (X_5) ด้านการประสานงาน(X_6) ด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไข (X_2) ด้านการเข้ากับสังคมได้ดี (X_7) ด้านการ

มีความคิดริเริ่ม(X_1) และด้านการยอมรับนับถือ (X_3) ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ร้อยละ 97.1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่งผลต่อการดำเนินงานของ สถานศึกษา

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรมีการดำเนินการนิเทศภายใน ที่เป็นระบบและควรนำผลการนิเทศมาปรับปรุงและพัฒนาเครื่องมือนิเทศให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานภายในสถานศึกษา สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กับการนิเทศภายใน ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรให้ความสนใจ งานนิเทศภายใน

1.4 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา ดังนั้นการนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นตัวชี้วัดภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศภายในที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารความเสี่ยง

เอกสารอ้างอิง

จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2554). การศึกษาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน : การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีสยาม.

จักรวาล สุขโมตรี. (2561). เทคนิคการประสานงานในองค์การ. วารสารวิชาการแพรวาภาพสิทธิ์, ปีที่ 5 (2), 263.

ทวีศักดิ์ สว่างเมฆ. (2563). LIFE SKILLS for the 21st Century.ออนไลน์

<http://www.gened.nu.ac.th/file/001237LifeSkills/LifeSkills.pdf>. สืบค้นเมื่อ

21 มีนาคม 2563,

ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2563

Vol.8 No.2 July – December 2020

- นิติพล ภูตะโชติ. (2559). *พฤติกรรมองค์กร*. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เนตร์พัฒนา ยาวีราข. (2556). *ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ :
ทริปเพิ้ล กรุ๊ป.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2555). *หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่4
ชลบุรี : มนตรี
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2557). *ภาวะผู้นำ : ทฤษฎีและนันทศาสตร์ร่วมสมัยปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ:
ทิพย์วิสุทธิ์
- ธร สุนทรายุทธ. (2551). *การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป : ทฤษฎี วิจัย และปฏิบัติทางการ
ศึกษา*. กรุงเทพฯ : บริษัท เนติกุลการพิมพ์ จำกัด .
- ธีรศักดิ์ เลื่อยไธสง. (2550). *การนิเทศภายในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : ธนรัชการพิมพ์.
- ลัมมา รณิธย์. (2553). *ภาวะผู้นำของผู้บริหาร*. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2551). *เอกสารสาระ
หลักการและแนวคิดประกอบการดำเนินงาน กศน. : คัมภีร์ กศน*. กรุงเทพฯ :
ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็น.เอ รัตนะเทรตติ้ง
- _____. (2563). *นโยบายและจุดเน้นการดำเนินงาน สำนักงาน กศน.ประจำปีงบประมาณ
พ.ศ. 2563* . กรุงเทพฯ สำนักงาน